

**Hans heeft een prachtige sleutel gemaakt om grassen “vegetatief te herkennen”.
We hebben ons niet beperkt tot grassen alleen:**

Onze eerst stop is een natte beemd:

1. Liesgras - Glyceria maxima

Tongetje toegespitst in een lange scherpe punt (accoladevormig), afgeplatte bladeren, plant frisgroen, op zeer voedselrijke standplaatsen. Typisch voor natte weiden.

Een conservator ziet dit gras niet graag in zijn gebied. Het geeft aan dat we hier met een rompgemeenschap te doen hebben.

Rompgemeenschap:

1. *Niet meer mogelijk om de vegetatie toe te wijzen aan een associatie*
2. *Kensoorten en differentiërende soorten nog steeds klasse-eigen*
3. *Ontstaan:*
  - associatie in ontwikkeling*
  - associatie in degradatie*

2 Zwenkdravik - Bromus tectorum

Bladschijf gewimperd met fijne haartjes op de rand; tongetje 2-5mm, met gezaagde rand.

Als we dit grasje “sleutelen” kijken we eerst bij grassen van moerassen en natte graslanden, hier komen we uit bij Hennegras, maar Hennegras heeft geen wimpertjes op de bladschijf, die zeer karakteristiek zijn.

Geen paniek, even verder kijken in de sleutel en bij grassen van graslanden, bermen, akkers en ruderaal plaatsen kunnen we verder.

3. Pitrus - Juncus effusus

Pollen met bruine bladschede, het merg is ononderbroken.

Het kan hier gaan over Pitrus (*Juncus effusus*), Biezeknoppen (*Juncus conglomeratus*) of Zeegroene rus (*Juncus inflexus*).

Hans leert ons hoe we deze rus met onze ogen toe kunnen herkennen: pitrus heeft een gladde stengel, biezeknoppen en zeegroene rus hebben geribde stengels.

De stengel van: - pitrus is groen en het merg is ononderbroken,
- biezeknoppen is groen en heeft een ononderbroken merg, en staat op voedselarme plekken.
- zeegroene rus is blauwgroen en het merg is geladderd en staat steeds op voedselrijke plaatsen.

Pitrus is een verstoringplant, een indicator van wisselende waterstanden.

Vroeger werd het merg gebruikt om kaarsenpitten van te maken, vandaar de naam pitrus.

4. Kruipende boterbloem - Ranunculus repens

Gemakkelijk te herkennen door de drietallige bladeren, aan de punten waar de insnijdingen eindigen, zijn er bleke plekken op het blad.

De aanwezigheid van Kruipende boterbloem wijst op eutrofiëring.

5. Ridderzuring - Rumex obtusifolius

Hans plukt een zuringblaadje met een hartvormige voet: Ridderzuring.

Met afbeeldingen toont hij ons hoe we gemakkelijk zuringsoorten kunnen herkennen:

Ridderzuring - Rumex obtusifolius: de onderste bladeren hebben een hartvormige voet.

Krulzuring - Rumex crispus: heeft smalle bladeren met sterke gegolfde randen, zonder duidelijke hartvormige voet.

Veldzuring - Rumex acetosa: voet met twee spitse slippen, V-vormig = V voor veldzuring.

Schapezuring - Rumex acetosella: blad pijlvormig, soms zeer smal en staat op droge plaatsen.

6. Pinksterbloem - Cardamine pratensis

Geur lijkt op waterkers, maar deze groeit voornamelijk aan of in het water. We bevinden ons nu in een nat weiland, met wisselende waterstanden, dit wijst op Pinksterbloem.

Pinksterbloem wijst op een voedselrijk grasland.

7. Egelboterbloem - Ranunculus flammula

Bladeren lijn- / lancetvormig, gaafrandig of zwak getand. Typisch voor een dotterbloem verbond, wijst op wisselende waterstanden.

8. Moeraswalstro - Gallium palustre

Bladeren elliptisch, stomp, in kransen van vier soms ook vijf (er is maar 1 walstro waarvan de bladeren per 4 staan). De naam geeft al aan, moeraswalstro groeit graag op natte plaatsen.

9. Grote Vossenstaart - Alopecurus pratensis

Tongetje kleiner dan 2mm. Bladschijf met brede, abrupt afgeknotte voet en duidelijk geribde bovenzijde. Breed blad 5-10 mm, blauwig.

Opportunistische plant, wanneer een plant verdwijnt bij een groter voedselaanbod zal hij direct verschijnen

10. Grote brandnetel - Urtica dioica

11. Speenkruid - Ranunculus ficaria

Bladeren hartvormig, gekarteld. Houden van vochtige plaatsen.

Produceert stuifmeel, maar kan vrouwelijke planten niet bevruchten. Voortplanting gebeurt door knolletjes, zijn dus exact dezelfde als de moederplant. Is familie van de boterbloem.

12. Moerasmuur - Stellaria uliginosa

Behoort tot de anjerfamilie. Bladeren tegenoverstaand, gave bladrand.

Bij de bloei zijn de kelkbladeren groter dan de kroonbladeren.

Vogelmuur daarentegen heeft een stengel met 1 rij haartjes en een iets rondere stengel.

13. Italiaans Raaigras - Lolium multiflorum

Bovenzijde van de bladschijf mat, onderzijde opvallend glanzend. Bladschijf over de volledige lengte gekield, en V-vormig gevouwen.

Italiaans raaigras is eenjarig en staat hoger dan alle andere grassen.

14. Beemdgras - Poa

Hans denkt dat deze beemd een rompgemeenschap van Grote Vossenstaart is.

We wandelen verder en gaan het bos in:

15. Pijpenstrootje - Molinia caerulea

Komt voor in heiden, heischrale graslanden en heischrale bossen. Groeit in pollen. Is een opportunist. Volg de stengel, hij heeft geen knopen tenzij helemaal onderaan en is dus een gras. Het is gras dat het laatste in bloei komt.

16. Schapengras - Festuca ovina

Ook een gras dat voorkomt in heiden, heischrale graslanden en heischrale bossen. Alle bladeren borstelvormig opgerold, bladschede open. Het gras heeft een heel klein wit tongetje, het zijn schoudertjes. Het is een schraal grasje dat doet denken aan Bochtige smele. Het staat in de bossen bij pijpenstrootje

17. Ruige veldbies - Luzula pilosa

Russenfamilie, stervormige bloemen. Overblijvend, blad ongeveer 2 cm breed, witwollig behaard.

Zeldzaam, komt voor in heel oude bossen!

18. Gele Lis - Iris pseudacorus

Zwaardvormig blad.

19. ijle zegge - Carex remota

20. Gele dovenetel - Lamium galeobdolon

Vierkantige stengel, niet gave bladeren die kruisgewijs tegenoverstaand zijn, lipbloemig.

21. Blauwe Bosbes - Vaccinium myrtillus

Twijgen kantig en groen.

Op de bodem van het bospaadje:

22. Gewone Pelligia - Pelligia epiphylla

Fors thalleus levermos dat bij voorkeur enigszins zure, vochtige, beschaduwde zand- en leemgrond koloniseert.

23. Trentepohlia aurea

Vrij levende alg, goudgele tint, op schors van bomen, komt voor in heel oude bossen. De roestkleurige soort komt alleen op de boomvoet voor.

24. Dagkoekoeksbloem - Silene dioica

Kruisgewijze gave bladeren.

25. Ruwe smele - Deschampsia cespitosa

Gras van oevers, moerassen en natte graslanden. Bladschijf voelt ruw aan, weerhaakjes op blad wanneer men er van de top van het blad naar beneden over wrijft, lang tongetje 3-5mm, spits. Het blad is geribd maar heeft geen skispoor. Op vochtige plaats in bos in de vorm van een horst.

We komen terug op een grote bosweg, in een gracht zien we gras, dat in het water groeit

26. Mannagrass - Glyceria fluitans

Hans herkent het meteen: "mannagrass kan vlot vloten op water".

Voor de gracht is de grond lager dan de weg, daar zien we:

27. Gewimperd veenmos - Sphagnum fimbriatum

Gewimperd veenmos heeft een voorkeur voor broekbossen, zowel van Zwarte els als van Zachte berk. In mindere mate groeit het in greppels in naald- en loofbossen.

Eddy, een ervaren vogelwaarnemer, ziet nog net een houtsnip wegvliegen als we een andere beemd betreden.

28. Houtsnip - Scolopax rusticola

29. Moerasspirea - Filipendula ulmaria

Blad heeft afwisselend twee grote en twee kleine deelblaadjes, is tandbladig geveerd. Gewone agrimonie heeft dit ook. Ze behoren beide tot de rozenfamilie.

30. Fioringras - Agrostis stolonifera

Fijn grasje, geen beharing, geen brede bladeren. Algemeen in weilanden, typisch met uitlopers en vormt pollen.

31. Smalle weegbree - Plantago lanceolata

Blad lancet- of lijnvormig.

Smalle weegbree is een goed middel tegen insectenbeten.

Is geen tredplant in tegenstelling met de Europese Grote weegbree, die over de hele wereld verspreid werd door ontdekkingsreizigers en die bij de Indianen van Amerika de naam kreeg: "het voetspoor van de blanke" omdat hij gemakkelijk op plaatsen groeit die betreden worden.

32. Scherpe boterbloem - Ranunculus acris

Niet ingedeelde bladeren.

33. Moerasbeemdgras - Poa palustris

Bladschijf 3-4 mm breed, alleen aan de voet met skispoor; spits tongetje 3-5 mm.

Een vrij algemeen gras van natte weilanden.

34. Gestreepte witbol - Holcus lanatus

Grassen van graslanden, bermen, akkers en ruderaal plaatsen. Plant volledig dicht en zacht behaard.

35. Zwarte trilzwam - Exidia plana.

Deze zwam vormt sporen over zijn volledige oppervlakte. Doordat het oppervlak niet vlak is, maar eerder gelobd, neemt het vermogen tot sporenvorming sterk toe.

36. Kale Jonker - Cirsium palustre

Rozet die op zeer vochtige grond staat.

37. Bosbies - Scirpus sylvaticus

Cypergras. Sterk gekield blad, bovenzijde met een groef, goot.

Kwelindicator

Volgens Hans wijst dit erop dat deze plaats in de beemd een rompgemeenschap is van het dotterbloem verbond in overgang naar een bosrijke gemeenschap.

Bosbies staat niet echt in het bos maar eerder in de overgang naar het drogere bos.

In Zweden waar Karel Van Linnaeus woonde staat bosbies wel in het bos (vandaar de benaming met bos er voor).

Op een gevallen den zien we:

38. Gaaf Kantmos - Lophocolea semiteres

Levermosje, is een inwijkeling, kwam hier met transporten uit het Zuidelijk halfrond (Zuid-Afrika, Nieuw Zeeland, Argentinië).

Bij een klein vijvertje horen en zien we eenden: een koppel Wilde eenden en een koppel Mandarijn eenden vliegen op.

39. Mandarijneenden - Aix galericulata

De Mandarijn eend is een van de meest populaire siereenden ter wereld. De woerd van de Mandarijneend is het mooist, en dan vooral in het broedseizoen, als hij zijn pronkkleed draagt. In de jaarlijkse eclipsrui lijkt hij sterk op het vrouwtje, maar is te onderscheiden door zijn roodachtige snavel.

40. Wilde gagel - Myrica gale

Is een bladverliezende aromatisch geurende struik die voorkomt op natte, zure, venige grond op heidevelden, in moerasbossen en laagveenmoerassen.

Op de onderzijde van de bladeren zitten harspuntjes met harsklieren. Deze klieren produceren etherische olie.

De soort staat op de Nederlandse Rode lijst van planten als algemeen voorkomend, maar sterk in aantal afgenomen.

Op een flinke houtstapel vinden we een mooi lichleen:

41. Dove Heidelucifer - Cladonia macilenta

Als het op hout staat is het altijd Dove heidelucifer, anders de Rode heidelucifer.

Op een dode rechtopstaande Berkenstam:

42. Roodgerande houtzwam - Fomitopsis pinicola

Komt meestal voor op stammen van naaldbomen, vooral fijnspar, parasitair en saprotroof, veroorzaakt bruinrot; vrij zeldzaam, maar algemeen in de Ardennen en Midden Europa.